

मेलम्ची खानेपानी विकास समिति
पानीपोखरी काठमाडौं ।

प्रेस विज्ञापित
(मिति: २०७७।१।२०)

काठमाडौं उपत्यकाको बढ्दो जनसंख्यालाई भरपर्दो खानेपानी सेवा उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारले लामो समयदेखि विभिन्न प्रयासहरू गर्दै आएको छ । वि.सं. २०२९ देखि नै उपत्यकामा खानेपानी आपूर्तिको सम्भाव्य स्रोतहरूको पहिचान गर्न अध्ययन अधि बढाइएको थियो । वि.सं. २०४१ को अध्ययनले समस्या समाधानका लागि मेलम्ची लगायत विभिन्न २२ विकल्पहरू पहिचान गरेको थियो । तत्पश्चात २०४९ को तुलनात्मक अध्ययनबाट मेलम्ची, याङ्ग्री र लार्के प्रत्येक नदीबाट १७ करोड लिटरका दरले दैनिक कूल ५१ करोड लिटर पानी उपत्यकामा आपूर्ति गर्न आर्थिक र प्राविधिक रूपमा उत्तम हुने निष्कर्ष प्रस्तुत गरिएको थियो ।

आयोजना कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारद्वारा वि.सं. २०५५ मा मेलम्ची खानेपानी विकास समिति गठन भई समितिबाट पानी पथान्तरणका लागि निरन्तर कार्य भइरहेको छ । आन्तरिक द्वन्द्व, लगानीका स्रोतको कमी तथा एशियाली विकास बैंकसँग गरिएका प्रतिबद्धताहरू पुरा गरेर मात्र आयोजनाको वास्तविक निर्माण कार्य सुरु गर्न सकिने अवस्थाका कारण आयोजनाको कार्य आरम्भ नहुँदै ऋण सम्झौताको म्याद सकिएको थियो । त्यसपछि वि.सं. २०६४ मा आयोजनाको पुनर्संरचना भई मेलम्ची उप-आयोजना १ (सुरुङ निर्माण, पानी प्रसोधन, हेडवर्क्स लगायतका कार्य) र मेलम्ची उप-आयोजना २ (वितरण प्रणाली, फोहर पानी प्रसोधन लगायतका कार्य) तयार गरिएपछि मात्र मेलम्ची आयोजनाको प्रथम चरणको कार्य अधि बढेको थियो । आयोजनालाई सन् २०१३ भित्रै सम्पन्न गर्ने लक्ष्यका साथ पुनर्संरचना गरिएको थियो ।

प्रवेशमार्ग लगायतका पूर्वाधार निर्माणका प्रारम्भिक कार्यहरूरू तथा आयोजनाको विस्तृत इन्जिनियरिङ डिजाइन सम्पन्न भएसँगै सन् वि. सं. २०६५ (सन् २००९) देखि करिब २७ किमी सुरुङ तथा हेडवर्क्स निर्माण कार्य गर्न CRCC CMIIC JV China ले जिम्मेवारी पाएकोमा सन्तोषजनक प्रगति गर्न नसकेका कारण ठेक्का सम्झौता रद्द गरी नयाँ निर्माण व्यवसायी CMC di Ravenna, Italy (सन् लाई १०९५ दिनमा निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी वि. सं २०७० मा जिम्मेवारी दिइएको थियो । यो कम्पनीले २०७४ मा सुरुङ निर्माण कार्य सम्पन्न गरेको भएता पनि कम्पनीको आन्तरिक समस्याका कारण निर्माणस्थल छाडेको थियो । मेलम्ची खानेपानी विकास समितिले यो कम्पनीसँगको सम्झौता रद्द गरी द्रुत प्रक्रिया अपनाई वि. सं २०७६ असोजमा नयाँ निर्माण व्यवसायी Sinohydro Corporation, China लाई बाँकी निर्माण कार्यको जिम्मेवारी दिई कार्य अधि बढाइएको थियो । सो अनुसार सुरुङका सम्पूर्ण निर्माण कार्य सम्पन्न भई पानी पथान्तरण गरिएको छ, साथै हेडवर्क्सको कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ । अहिले अस्थायी बाँध मार्फत पानी पथान्तरण भइरहेकोमा आगामी वर्षायाम अगावै स्थायी बाँध निर्माण कार्य सम्पन्न गरी सो मार्फत पानी पथान्तरण गर्ने लक्ष्यका साथ कार्य भइरहेको छ ।

विभिन्न अप्ठ्याराहरू पार लगाउँदै आयोजनाको महत्वपूर्ण संरचनाहरूको निर्माण सम्पन्न गरी गत २०७७ असार २१ गतेबाट परीक्षण थालनी गरिएकोमा असार ३० गते गेट नं १७ दुर्घटना हुन गई परीक्षण स्थगित गरिएको थियो । दुर्घटना लगत्तै आयोजनाका गेटहरूको डिजाइन पुनरावलोकन गरी निर्माण कार्य सम्पन्न भएसँगै १० फागुन २०७७ बाट करिब २६० लिटर प्रति सेकेण्डका दरले सुरुङमा पानी पठाई परीक्षण पुनः आरम्भ गरिएको थियो । सो पानी २२ फागुनमा सुन्दरीजल आइपुगेको थियो । गत महाशिवरात्रीको अवसरमा फागुन २६ र २७ गते सुन्दरीजलमा उपलब्ध पानी बाग्मतीमा प्रवाह गरी भक्तजनहरूलाई उपलब्ध गराएको थियो ।

आयोजना सम्पन्न भएसँगै अब केही दिन पूर्ण क्षमतामा वितरण प्रणालीमा पानी उपलब्ध हुनेछ । वितरण प्रणालीमा पठाउनुपूर्व सुन्दरीजलमा निर्मित साढे ८ करोड लिटर क्षमताका दुई पानी प्रसोधन केन्द्रहरूबाट प्रसोधन गरिएको छ । विश्व स्वास्थ्य संगठन एवं नेपालको राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड अनुसारको प्रसोधित पानी वितरण प्रणालीमा उपलब्ध गराइएको छ ।

आयोजना कार्यान्वयनका क्रममा आयोजना प्रभावित क्षेत्रको विकास निर्माणमा सहयोग गर्न मेलम्ची खानेपानी विकास समितिले स्थानीयको सहभागीतामा सामाजिक उत्थान कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको छ । यस अन्तर्गत समितिले शिक्षा स्वास्थ्य, भौतिक पूर्वाधार र आयआर्जनका लागि सहयोग रकम उपलब्ध गराउँदै आएको छ । यी कार्यहरूमा आयोजनाले हालसम्म करिब १ अर्ब ५ करोड लगानी गरेको छ । आयोजना कार्यान्वयनका क्रममा हालसम्म २९ अर्ब ७३ करोड खर्च भएकोमा उक्त रकम नेपाल सरकार, एशियाली विकास बैंकको ऋण, जापानी सहयोग नियोग (जाइका) अनुदान सहयोगबाट उपलब्ध भएको छ ।

राष्ट्रिय गौरवको यस आयोजनालाई सम्पन्न गर्न योगदान गर्ने नेपाल सरकार, दातृ निकाय, विभिन्न राजनीतिक दल, स्थानीय निकाय, स्थानीय जनता, निर्माण व्यवसायी, परामर्शदाताहरू, सुरक्षाकर्मीका साथै सञ्चारकर्मीहरूलाई मेलम्ची खानेपानी विकास समिति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ ।